

naschrift

door Guido van den Berg

Gevoelig, gekwetst maar niet geknakt

Syb de Lange 1930-2018

Hij was de vriend van studenten, vluchtelingen en homo's. Maar toen hij voor zijn eigen homoseksuele gevoelens uitkwam, kreeg hij veel kritiek te verduren.

Het boek *Obadja* in het Oude Testament kent maar achttien verzen en omdat zijn kamer op de begane grond van de Vrije Universiteit in Amsterdam het nummer OA17 had, stond de kamer van Syb de Lange al gauw bekend als

Obadja 17. De deur van die kamer stond altijd open, iedereen was welkom. Studenten, om een praatje te maken, een gespreksgroep te volgen of wat geld te bedelen. Maar ook wetenschappers en medewerkers wisten hem te vinden. En toen in 1981 honderden Syrisch-orthodoxe asielzoekers uit Turkije een goed heenkomen hadden gezocht in de kapel van de VU, werd OA17 het actiecentrum. Zo ontroppte De Lange zich tot een bekende, maar ook omstreden studentenpastor.

Sybrand de Lange werd geboren op 19 juni 1930 in Rotterdam-Hilligersberg, als oudste van vijf kinderen. Zijn vader was hoofdonderwijzer. Syb kon goed leren en ging naar het

gymnasium, waar hij genoot van de klassieke talen, de omgang met klasgenoten en het opvoeren van toneelstukken. Hij was een echte gymnasiast. Hij vond het fijn naar de verhalen van de leraren te luisteren, over geschiedenis of literatuur. "Maar ook al die beelden uit de Oudheid, zoals de Hermes van Praxiteles en andere beelden die in onze leerboeken stonden, vond ik prachtig," vertelde hij later.

De oorlog kwam Syb redelijk ongeschieden door, al lewend in de gemeentebibliotheek, waar een kachel stond en waar hij literatuur verslond. 's Ochtends probeerde hij zo lang mogelijk in bed te blijven om de honger te verdrijven, at dan een boterham en ging naar de bibliotheek. "Ik was geen held, zoals mijn broer Bernard, die naar het oosten van het land fietste om wat eten bij elkaar te scharrelen. Ik las en las en las, vooral vaderlandse geschiedenis, de boeken van Marjorie Bowen over Willem van Oranje, of Charles Dickens."

Na de oorlog ging Syb eerst Nederlands studeren in Leiden, maar bij de gespreksgroepen van dominee Gerrit Toornvliet werd duidelijk dat het theologie moest worden. "Ik vond dat de wereld het verhaal van Jezus moest kennen, dat was mijn opdracht en daar wilde ik aan werken." Als jongen van gereformeerde komaf kon dat natuurlijk niet in het vrijzinnige Leiden, het werd theologie aan de VU in Amsterdam.

Syb vond een kamertje bij een oom die in radio-onderdelen handelde en ging post sorteren bij de PTT om wat bij te verdienen. In die tijd ontdekte Syb langzaam maar zeker dat hij meer gevoelens had voor mannen dan voor

In een toleranter Nederland was er geen houden meer aan: hij kwam uit de kast.

vrouwen. Hij wist zich geen raad en ging op zoek naar hulp. Aan een psychiater in de Valeariuskliniek vertelde hij naar eer en geweten dat hij eigenlijk ook wel een gezin zou willen stichten. Waarop de psychiater na een paar sessies zei: "Dan wordt het nu tijd om een meisje te zoeken."

Slaapzak

Het werd Aafke Douma, een bakkersdochter uit Leeuwarden, die hij tijdens een vormingsweekend in Wijk aan Zee ontmoette. Aafke vond hem wel leuk en tijdens een zeilweekend hield ze met opzet een slaapzak achter, zodat Syb die moest ophalen. Van het een kwam het ander, maar niet nadat Syb had opgebicht dat hij homoseksuele gevoelens had.

Ook Aafke had wat te vertellen. Ze was vijf jaar ouder en had, exact op 5 mei 1945, haar verloofde begraven die was omgekomen tijdens het verzet. Op 28 december 1954, nog tijdens de studie van Syb - die hij met moeite afmaakte - trouwde het stel en al gauw kregen ze een dochter. Drie zoons zouden nog volgen.

Syb werd dominee in Den Burg op Texel, waar hij voor toeristen vanaf een vrachtwagen toespraken hield en toneelstukjes opvoerde. Later werd hij evangelisatiepredikant in Deventer. In 1971 verhuisde het gezin naar Amsterdam, waar hij studentenpredikant werd aan de VU. Naar verluidt was de bekende theoloog Harry Kuitert tegen zijn benoeming, omdat Syb 'te weinig statuur zou hebben om onder studenten te werken'. Maar Syb bleef tot 1995 en werd een populaire studentenvriend, vooral dankzij z'n creativiteit. Hij organiseerde onder meer gespreksgroepen over literatuur en leidde met de Rembrandtbijbel in de hand studenten rond in het Rembrandthuis. De suppoosten maanden hem geregeld om wat stiller te zijn.

Op zondag organiseerde Syb diensten bij hem thuis op het Olympiaplein. Na de oep nam hij zingend plaats achter de piano, hij was bijzonder muzikaal. Dochter Jet speelde viool. Ook onderhield Syb contacten met collega's in West-Duitsland en de DDR en hij bezocht vele conferenties. Landelijke bekendheid kreeg hij door zijn 'Bijbelspelen', waar hij met de Bijbel in de hand een soort eenakters opvoerde. "Ik had niet meer dan een stoel nodig en probeerde zo waarheidsgetrouw mogelijk te spelen. Bij David en Bathseba was ik de ene keer David, de andere keer Bathseba. Ook heb ik eens een heel stuk uit Galaten gedaan, alsof ik een vergadering toesprak."

Intussen werd het klimaat in Nederland toleranter voor homo's en voor Syb was er op zeker moment geen houden meer aan: hij kwam uit de kast. Hij leidde een gespreksgroep voor studenten over homofilie en toen een student

In Naschrift beschrijft Trouw het leven van onlangs overleden bekende en minder bekende mensen.

Een tip voor Naschrift? Mail naar naschrift@trouw.nl

Of per post naar Trouw/Naschrift, postbus 859, 1000 AW Amsterdam

Negatieve reacties raakten hem diep. Syb was een gevoelig man en kon de kritiek niet makkelijk van zich afschudden.

Op zondag waren er diensten bij hem thuis. Na de soep nam hij zingend plaats achter de piano.

de vraag stelde of Syb soms zelf ook homo was, luidde het antwoord: ja. Dat leidde tot spanningen in zijn gezin en Syb vertrok. Hij woonde eerst bij kennissen, later voor langere tijd in een studentenhuis. Soms kwam hij weer even thuis wonen, maar steeds vertrok hij ook weer. Uiteindelijk herstelde jaren later het contact met zijn vrouw weer, ze gingen zelfs weer af en toe samen uit.

Alles werd nog ingewikkelder toen Syb in 1989 in het boekje '...En hij is mens geworden: Reflecties op theologie en homosexualiteit' filosofeerde over de lichamelijkeheid van Jezus: "Neemt, eet, dit is mijn lichaam", schreef hij. Een recensie hierover in *Trouw* leidde tot een schandaal rond zijn persoon. De uitvoeringen van de Bijbelspelen werden plotseling afgezegd. De kerkeraad van Amsterdam-Zuid, waartoe hij behoorde, veroordeelde zijn uitspraken. Een collega betichtte hem van vunzigheid.

Die negatieve reacties raakte hem diep. Syb was een gevoelig man en kon de kritiek niet makkelijk van zich afschudden. Toch was hij geen geknakt man. Toen de kerkeraad hem bij

zijn emeritaat in 1995 uitnodigde voor de gebruikelijke afscheidsprek, bedankte hij voor de eer. Toen hoefde het voor hem niet meer. Hij organiseerde zijn eigen afscheidsfeest.

Kameroen

In de jaren na zijn emeritaat zette Syb zich in als begeleider van uitgeprocedeerde asielzoekers. Hij stuurde menig ingezonden brief met zijn kritiek op het inhumane vluchtelingenbeleid: "Het is toch een flagrant onrecht, waar niemand naar omkijkt, midden in onze humane samenleving, onze rechtsstaat", schreef hij aan de toenmalig staatssecretaris. Zijn betrokkenheid leverde hem een monument op in Kameroen.

De laatste jaren genoot hij van toneelspelen bij het Amsterdamse amateurgezelschap Tokodrama. Zo speelde hij bediende Firs in 'De Kersentuin' van Tsjechov. En hij zat graag op zijn balkon aan de Zoutkeetsgracht, genietend van de zon, een sigaartje en een glas jenever.

Op 30 mei sliep Syb de Lange in, na een ziekbed van een jaar, omgeven door zijn vier kinderen. Zijn vrouw Aafke, die hij de laatste jaren van haar leven had verzorgd, was hem een paar jaar eerder voorgegaan. In een volle kerk maakten zijn kinderen muziek bij zijn afscheid en er waren toespraken. Zijn zoon Maurits bedankte hem voor het feit dat hij z'n liefde voor Aafke boven zijn homoseksuele gevoelens had gesteld. "Anders waren wij er niet geweest."

Syb de Lange werd geboren op 19 juni 1930 in Rotterdam-Hillegersberg. Hij overleed op 30 mei in Amsterdam.

P.S. Myrtle Allen 1924-2018

Moeder van Ierse cuisine leerde culinair Parijs havermoutpap eten

Toen ze terugkwam van haar huwelijksreis, had ze twee dingen aan haar echtgenoot ontdekt die haar maar matig bevielen.

Ivan Allen bleek een fanatiek kaartspeler en hij toonde zich bovendien een toegewijd gourmet. Myrtle Allen daarentegen, had zelfs in haar kindertijd nooit getaald naar speelkaarten en, erger: met koken had ze helemaal niets.

Zodra de koffers waren uitgepakt en de negentienjarige haar nieuwe thuis, het Ierse landgoed Kinioth, had geïnspecteerd, leerde Ivan haar daarom stap voor stap roerei met champignons toe te bereiden - zijn favoriete vrijgezellenmaal. Om haar huisvrouwvaardigheden verder te stutten, bracht de groente- en fruitteler steeds producten van het veld mee naar huis en toonde haar hoe deze smaken te combineren en te optimaliseren. Allen ging braaf kookboeken lezen, volgde een cursus kokkerellen aan de handelsschool en bracht het geleerde in de praktijk. Europa bevond zich nu eenmaal middenin alweer een wereldoorlog en weinig was waardevoller dan voedsel.

Dat alles kwam haar goed van pas toen haar man in een opwelling een groot landgoed met een behoorlijk vervallen woning kocht van een vriend die na de oorlog in geldnood was geraakt. Ivan kon de aasgieren tijdens de openbare veiling niet aanzien en bood spontaan een eerlijke prijs voor Ballymaloe, bovendien de plek waar hij Myrtle op een benefietavond had ontmoet. Die romantische geste kwam hem evenwel op een jaar zwijgen van Myrtle te staan toen de rekeningen voor het opknappen van het landhuis begonnen binnen te stromen. Om de constante tekorten wat te stelpen, begon Myrtle Allen een kookrubriek in de *Irish Farmers Journal*.

De zes kinderen waarmee de Allens het immense huis hadden gevuld, lieten begin jaren zestig steeds meer lege kamers achter. Omdat ze geen zin had de rest van haar leven 'nodeloos stof af te nemen', opende ze in 1964 in haar eetkamer een restaurant met een revolutionair concept: geen opgedirte borden, opgeprikte obers en snobbenservies, maar eenvoudige maaltijden die met verse streek-

producten waren voorbereid. Het handgeschreven menu wisselde dagelijks, afhankelijk van het seizoen, de oogst van de dag, de vis die in de haven nabij gevangen was, de slacht op de boerderijen rondom en de vruchten en paddestoelen die plaatselijke kinderen meebrachten uit het bos. Haar advertentiecampagne was verbluffend karig: een bordje bij het hek en een korte annonce in de plaatselijke krant.

Binnen enkele maanden was de aanloop zo groot dat de wachenden tot op de trap zaten. Heel Ierland kronkelde over de landweggetjes van Shanagarry om te ervaren hoe groots en genotrijk de altijd zo gekleinereerde Ierse keuken eigenlijk was. En omdat gasten toch vaak na het eten naar een van de slaapkamers stommelden, kwam er bij het uitbreiden van het eetgedeelte ook een b&b bij.

Allen zelf vertrok tijdelijk naar Parijs om op verzoek een noodlijdend Iers restaurant op de rails te helpen. Ze wierp één blik op het menu, riep 'veel te Frans!' en paste haar eigen recepten toe. Verse ingrediënten werden door aanvliegende vrienden in hun reistassen meegebracht - en opeens stond tout culinair Parijs in de rij voor havermoutpap, worstjes en eieren met spek.

Myrtle Allen was de eerste Ierse om een Michelinster te ontvangen, en haar baanbrekende Ballymaloe countryhotel zette een trend van landelijke gastverblijven. Ondertussen bouwde de 'moeder van de Ierse cuisine' het familie-imperium driftig verder uit met cafés, een koksopleiding, een chutneylijn, keramiekwinkels en een kookboekenreeks. Samen met haar (schoon)kinderen en kleinkinderen woelde ze zo het Ierse culinaire landschap verder om.

De basis-ingrediënten van dat succesrecept deelde ze graag met anderen. "Begin geen restaurant als je niet kunt koken", adviseerde ze. "Kook niet alleen voor de restaurantrecensent. En gebruik je verbeeldingskracht niet om vooral maar creatief over te komen." **Jetteke van Wijk**

Myrtle Allen-Hill werd geboren op 13 maart 1924 in Tivoli. Ze overleed op 13 juni 2018 in Cork.

Myrtle Allen-Hill